

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 7, Sayı/Issue: 3, Aralık/December 2023]

Fatma Sabiha KUTLAR OĞUZ

<https://orcid.org/0000-0002-1698-9461>

Prof. Dr. | Sorumlu Yazar

fkutlar@hacettepe.edu.tr

Hacettepe Üniversitesi

<https://ror.org/04kwvgz42>

Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Mehmet GÜRBÜZ

<https://orcid.org/0000-0003-1664-1438>

Prof. Dr. | mgurbuz@erbakan.edu.tr

Necmettin Erbakan Üniversitesi

<https://ror.org/013s3zh21>

Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Bursalı Hasîb'in Sâhil-nâme'si

Sâhil-nâme of Bursalı Hasîb'si

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Date Received: 15.10.2023

Kabul Tarihi | Date Accepted: 06.11.2023

Yayın Tarihi | Date Published: 30.12.2023

Atf | Citation

Kutlar Oğuz, F. S. ve Gürbüz, M. (2023). Bursalı Hasîb'in *Sâhil-nâme'si*. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(3), 2179-2197. <https://doi.org/10.34083/akaded.1376198>

Kutlar Oğuz, F. S. & Gürbüz, M. (2023) *Sâhil-nâme of Bursalı Hasîb's*. *Journal of Academic Language and Literature*, 7(3), 2179-2197. <https://doi.org/10.34083/akaded.1376198>

Makale Bilgisi | Article Information

Değerlendirme Review Reports	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki Dış Hakem) Double-blind. (Two External Referees)
Etik Beyan Ethics Statement	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur Ethical principles were followed during the preparation of this study
Etik Kurul Belgesi Ethics Committee Approval	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir Article does not require an Ethics Committee Approval.
Etik Bildirim Complaints	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması Conflicts of Interest	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest
Katkı Oranı Beyanı Author Contributions	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir Author's contribution rates to the study are equal.
Benzerlik Taraması Similarity Checks:	Yapıldı Yes - iThenticate
Telif Hakkı ve Lisans Copyright&License	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International

© Fatma Sabiha KUTLAR OĞUZ – Mehmet GÜRBÜZ | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Öz

Klasik Türk edebiyatı geleneğine ait sahilnamelerin şimdiye kadar tespit edilen örnekleri; Fennî (ö. 1158/1745-46), Derviş Hilmî Dede (ö. 1180/1766-67) ve İzzet Efendi (ö. 1212/1797-98) tarafından yazılmış manzumelerden ibarettir. Dolayısıyla türün özellikleri bu az sayıdaki örneklerden hareketle belirlenmiştir. Eldeki metinlerin tamamının 18. yüzyıla tarihlenmesi türün bu dönemde ortaya çıktığını düşündürmektedir. 18. yüzyıl şairlerinden Bursalı Mü'minzâde Ahmed Hasib'in de kaynaklarda varlığından söz edilmeyen bir sahilnamesi mevcuttur. Hasib'in bu eseri *Sâhil-nâme* adını taşımakla birlikte türün diğer örneklerinden bazı farklılıklar göstermektedir. Diğerlerinde olduğu gibi bu metinde de Boğaziçi sahillerinde bulunan bazı beldelerin adları anılmış ve tasvirleri yapılmışsa da eser, olay örgüsü çevresinde gelişen tahkiyeli bir anlatı olması yönüyle onlardan ayrılmaktadır. Mesnevi nazım şekliyle ve aruzun "mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün" kalıbıyla yazılmış olan manzumenin Mısır Millî Kütüphanesindeki müellif hattı mecmuada yer alan müsvedde olmayan metni 96 beyitten meydana gelmektedir. Ancak yazmadaki bazı ipuçları göz önüne alındığında Hasib'in *Sâhil-nâme*'sinde 138 beyitlik bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada biri müsvedde ve her ikisi de müellif hattı olan eserin eldeki kısmı şekil ve içerik özellikleri bakımından mümkün olabildiği ölçüde türdeş metinlerle karşılaştırılarak incelenecek, manzumenin gelenek içerisindeki yeri tespit edilmeye çalışılacak ve transkripsiyonlu metni verilecektir. Böylece Hasib'in *Sâhil-nâme* adlı eseri, eksik de olsa sahilname literatürüne kazandırılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Bursalı Mü'minzâde Ahmed Hasib, sahilname, manzum hikâye, İstanbul, Boğaziçi.

Abstract

*The examples of the coastal writings belonging to the classical Turkish literature tradition so far are composed of poems written by Fennî (d. 1158/1745-46), Derviş Hilmî Dede (d. 1180/1766-67) and İzzet Efendi (d. 1212/1797-98). Therefore, the characteristics of the species were determined based on these few samples. The fact that all the available texts are dated to the 18th century suggests that the genre emerged in this period. Mü'minzâde Ahmed Hasib from Bursa, one of the 18th century poets, also has a sahilname whose existence is not mentioned in the sources. Although the work of Hasib bears the name of *Sâhil-nâme*, it shows some differences from other examples of the genre. Although the names of some towns on the shores of the Bosphorus are mentioned and depicted in this text as in others, the work differs from them in that it is a fortified narrative that develops around the plot. The non-manifested text of the verse in the mecmua (poetry collection) within the Egyptian National Library, written in the form of a mesnevi verse and the pattern of "mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün", consists of 96 couplets. However, considering some clues in the writing, it is thought that there is a deficiency of 138 couplets in Hasib's *Sâhil-nâme*. In this study, part of the work, one of which is a manuscript and both of which are handwritten by the author, will be examined by comparing it with homogeneous texts as much as possible in terms of shape, content features as well as the place of the poem in the tradition will be determined and the transcribed text will be given. Thus, Hasib's work titled *Sâhil-nâme* will be included in the coastal literature, albeit incompletely.*

Keywords: Classical Turkish literature, Bursalı Mü'minzâde Ahmed Hasib, sahilname, verse story, İstanbul, Bosphorus.

Giriş

Sahilname, klasik Türk edebiyatı geleneği içerisinde kaleme alınmış olan mekân övgüsü içerikli edebî türlerdendir. Bu türün örnekleri hakkındaki çalışmalarda sahilnameler 18. yüzyılda rağbet gören ve İstanbul'un Boğaziçi sahillerinde bulunan yerleşim yerlerinin konu edildiği manzumeler olarak tanımlanmıştır. Cavit Baysun (1950, s. 3) ve Nihat Öztoprak (2004, s. 112) bu nitelikteki eserlere “sahilname” yanında “iskeleme” de denebilebileceği görüşündedirler¹. Söz konusu çalışmalarda mevcudiyetinden bahsedilen sahilnameler, Hacı Mustafa Fennî², Derviş Hilmî Dede³ ve İzzet Efendi'ye⁴ ait manzumelerden ibarettir. Bu manzumelerde Boğaziçi'nin Avrupa yakasında Galata'dan Değirmenlik'e, Anadolu yakasında da Hünkâr İskelesi'nden Fenerbahçe'ye kadarki güzergâhta kıyısında iskelesi bulunan bazı (Fennî'de 63, İzzet'te 65, Hilmî'de 62 adet) yerleşim yerleri (Kaplan, 2015, s. 152) coğrafi konumlarına göre sıralı bir şekilde ele alınmıştır. Hasib'ininkiyle birlikte sayısı dörde ulaşan sahilnamelerdeki (Çelebi, 2002, s. 163-66; Kaplan, 2015, s. 152) yer adları şöyledir:

Tablo 1: Mevcut Sahilnamelerde Geçen Yer Adları⁵

Yer İsmi	Fennî	İzzet	Hilmî	Hasib	Yer İsmi	Fennî	İzzet	Hilmî	Hasib
Adalar	+	-	-	-	Karataş	+	+	+	-
Anadolu Hisarı	+	+	+	-	Kavacık	-	-	+	-
Arnavut Köyü	+	+	+	-	Kavak	+	+	+	+
Arnavutköyü Akıntısı	+	-	-	-	Kavak Bahçesi	+	-	+	-
Ayazma	+	+	-	-	Kayalar	+	+	+	-
Balaban	-	+	-	-	Kefeli Köyü	+	+	+	-
Baltalimanı	+	+	+	+	Kılıç İskelesi	-	+	-	-
Bebek	+	+	+	+	Kırım	-	+	-	-
Beşiktaş	+	+	+	+	Kızkulesi	+	-	+	-
Beykoz	+	+	+	-	Körfez	+	+	+	-

1 Konu ile ilgili tartışmalar için bk. Öztoprak, 2004, s. 13; Kaplan, 2015, s. 150.

2 Fennî (ö. 1158/1745-46)'nin *Sâhil-nâme'si* aruzun “fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün” kalıbıyla kaleme alınmış olan ve her beytinde Boğaziçi'ndeki farklı bir beldeden bahsedilen 63 beyitlik bir mesnevidir (Demirkazık, 2022. Esere dair ayrıntılı bilgi için bk. Tansel, 1976).

3 Hilmî (ö. 1180/1766-67)'nin *Sâhil-nâme'si* aruzun “fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün” kalıbıyla kaleme alınmış 62 beyitlik bir mesnevidir. Fennî'nin *Sâhil-nâme'si* sine nazire olan manzumede, Galata'dan Fenerbahçe'ye kadar -birkaçı dışında tamamı Fennî ve İzzet'in eserlerindekiyle aynı olan- Boğaziçi'ndeki 62 körfez, iskele ve yerleşim yeri hakkında bilgi verilmiştir (bk. Kaplan, 2021. Eser hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Kaplan, 2015).

4 İzzet (ö. 1212/1797-98)'in *Sâhil-nâme'si* aruzun “fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün” kalıbıyla yazılmış 65 beyitlik bir kasidedir. İlk 11 beyti Sultan III. Selim (1789-1807)'e methiye ve dua olan kasidede 12-61. beyitler arasında Boğaziçi sahillerindeki 65 mekân adına yer verilmiştir (Kaplan, 2020. Manzume hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Baysun, 1950; Öztoprak, 2004).

5 Yunus Kaplan'ın çalışmasından (2015, s. 153) alınmış olan bu tabloya Hasib'in manzumesinin biri müsvedde iki nüshasında geçen yer adları tarafımızca eklenmiştir.

Beylerbeyi	+	+	+	-	Kuleli	+	+	+	-
Büyükdere	+	-	+	-	Kumluca	-	-	+	-
Büyükvadi	-	+	-	-	Kuruçeşme	+	+	+	-
Çamlıca	-	+	-	-	Kuzguncuk	+	+	+	+
Çengel(köy)	+	+	+	+	Küçüksu	+	-	+	-
Çeşmebaşı	-	+	-	-	Mirgun	+	+	+	-
Çubuklu	+	+	+	-	Mumhane	+	+	+	-
Değirmenlik	+	+	+	-	Ortaköy	+	+	+	-
Dolmabahçe	+	+	+	-	Öküz Limanı	+	+	+	+
Fener	+	+	+	-	Paşabahçe	+	+	+	-
Fenerbahçe	+	+	+	-	Rumeli Hisarı	+	-	+	-
Fındıklı	+	+	+	-	Safalı Sahil	-	-	-	+
Galata	+	+	+	-	Salacak	+	+	+	-
Göksu	+	+	+	+	Salıpazarı	+	+	+	-
Harem İskelesi	-	+	-	-	Sarıyer	+	+	+	+
Hasankalfa	+	+	+	-	Soğuksu	+	+	+	-
Haydarpaşa	+	+	+	-	Sultaniye	+	+	+	-
Hisar	+	+	+	+	Şemsipaşa	+	+	-	-
Hünkâr İskelesi	+	+	+	-	Şerefabad	+	-	+	-
İhsaniye	-	+	-	-	Şeytan Akıntısı	+	+	+	-
İncirli	+	+	+	+	Tarabya	+	+	+	+
İstavroz	+	+	+	-	Tokat	-	+	-	-
İstinye	+	+	+	-	Tophane	+	+	+	-
Kabataş	+	+	+	-	Umuryeri	+	-	+	-
Kadıköy	+	+	+	-	Üsküdar	+	+	+	-
Kalender	-	+	-	-	Vaniköy	+	+	+	-
Kandilli	+	+	+	+	Yalıköy	+	+	+	-
Kanlıca	+	+	+	-	Yeniköy	+	+	+	-
Kanlıdere	-	-	+	-	Yuşa Tepesi	-	-	-	+
Karabali	-	+	-	-	Toplam	63	65	62	15

Sahilnameler içerik olarak yerleşim yerlerinin özelliklerini anlatan eserler oldukları için şehrengizlerle ve beldenamelerle benzeşmekle birlikte tamamen Boğaziçi'ndeki sahil beldelerini konu almaları bakımından onlardan ayrılmaktadır. Tespit edilen sahilnameler incelendiğinde, bahse konu olan yerlerin öne çıkan özellikleri üzerinden çok kısa bir şekilde tasvir edildiği görülmektedir. Belirgin bir üslup özelliği olarak tasvirler sırasında çoğunlukla ya bizzat mekânın adıyla ("Öküz" Limanı, "Çengel" Köyü gibi) ve/veya herkesçe bilinen özellikleriyle (Çengelköy'ün zerzevatı, Kanlıca'nın yoğurdu gibi) bunlara değinildiği dikkati çekmektedir (bk. Kaplan, 2015, s. 154).

Bugüne kadar tespit edilmiş yukarıda isimleri zikredilen sahilnamelerden başka, Bursalı Mü'minzâde Ahmed Hasib'in -bu çalışmada ilk kez tanıtılacak olan- "Sâhil-nâme" adlı bir manzumesi tespit edilmiştir. Kaynaklarda yer almayan bu eserin

başlığı olmayan müsveddesi Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine, no. 1076'daki müellif hattı mecmuanın 42b-43a sayfalarında kayıtlı olup toplam 104 beyittir. Metnin 35 beytinin üzeri ise okunmayacak şekilde çizilmiştir. Eserin bir diğer nüshasıysa Mısır Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, mEdebi Türkî, 149 numarada Mü'minzâde Ahmed Hasib Bursevî adına müellif hattı olarak *Mecmû'atü Kasâ'id ve Gazeliyyât ve Eş'âr ve Hikâyât*⁶ adıyla kayıtlı mecmuanın 152b-154b sayfaları arasında yer almaktadır. Yazmanın fihristinde "Sâhil-nâme-i Eser-i Fakîr" başlığıyla adı verilen metin, mesnevi nazım şekliyle ve aruzun "mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün" kalıbıyla kaleme alınmıştır. Eserin Mısır Milli Kütüphanesindeki mecmuada kayıtlı müsvedde olmayan metni 96 beyitten oluşmaktadır. Ancak bu yazmadaki yaprak numaraları incelendiğinde *Sâhil-nâme*'nin bulunduğu kısımda eksik sayfaların bulunduğu görülmektedir. *Sâhil-nâme*'nin öncesinde (150, [1]51, [15]2, [1]53, [15]4) ve sonrasında ([16]3, [1]64, [1]65a...) yer alan ve numaraları -en azından bir kısmı- açıkça okunabilen yapraklardan hareketle metnin son kısmının yer aldığı sayfa ile sonraki 5 varaklık kısımlarda 3 yapraklık bir eksiklik olduğu anlaşılmaktadır. Sayfaların sol üst köşelerinde bulunan numaralar fotoğraflama hatası nedeniyle bütün olarak görünmediği ve tam olarak okunamadığı için söz konusu eksikliğin tam olarak hangi sayfalar arasında yer aldığı belli değildir. Bununla birlikte bazı ipuçlarından hareketle bu konuda bir fikir yürütmenin mümkün olduğu görülmektedir. Şöyle ki eksiklik olabileceği düşünülen diğer sayfalardaki reddadeler metinle uyumluyken *Sâhil-nâme* metninin sona erdiği 154b sayfasının altında bulunan reddade (tarḥ) sonraki sayfayla uyumlu değildir. Ayrıca 154b'den sonraki sayfada yer alan numaranın az bir kısmı görünen son rakamının 8 olması kuvvetle muhtemeldir ki bu da söz konusu yaprağın numarasının 155 değil 158 olduğunu göstermektedir. Yazmada *Sâhil-nâme*'den sonra *Ramazâniyye*'nin yer alması da eserin fihristiyle uyumludur. Tüm bu ipuçlarından hareketle yazmanın 154b ile 158a sayfaları arasında 3 yapraklık bir eksiklik olduğunu söylemek mümkündür. *Sâhil-nâme*'nin her sayfasına 23 beyit yazılmış olmasından hareketle de metinde 138 beyitlik bir eksiklik olduğu tahmin edilmektedir.

Hasib'in *Sâhil-nâme* adlı eserinde türün diğer örneklerinde olduğu gibi Boğaziçi'ndeki bazı sahil beldelerinin isimlerinin anıldığı ve kimi özelliklerinden bahsedildiği görülmektedir. Metnin eldeki kısmında isimleri verilen mekânlar şunlardır: Göksu, Hisar, Boğaz, Çengelköy, Boğaziçi, Kavak, Tarabya, İncirli, Sarıyar, Kandilli, Kuzguncuk, Öküz Limanı, Balta [Limanı], Beşiktaş, Bebek, Yûşa Depesi, Safalı Sâhil. Diğer sahilnamelerde Boğaziçi'ndeki beldeler coğrafi konumlarına göre düzenli ve küçük bazı farklılıkların dışında birbiriyle uyumlu bir sırayla tasvir edilirken Hasib'in eserinde ise böyle bir sıralamaya uyulmadığı dikkati çekmektedir. Söz konusu beldelerin çoğunlukla birer toplanma, gezi ve eğlenme mekânları olarak bahse konu olduğu görülmektedir: Göksu [Göksu demi (18b)], Hisar [Hisâr faslı (18b)], Boğaz [âlem, safâ (19b, 20a)], Çengelköy [Çengelköyünün

6 Mecmuanın üzerinde çalışma yapılmamış olan kısmının çeviri yazılı metni tarafımızca neşre hazırlanmaktadır.

kiraz safâsın (20b)), Tarabya [Tel ehli Tarabya içre raksân (47a)], İncirli [İncirli de hep zenân u merdân / Zevk eylemede safâda demde (47b-48a)], Sarıyer [Gitmişdi kimisi Sarıyara (51a)], Hisar [Azm etmiş idi kimi Hisâra (51b)], Kandilli [Kandillide kanzil idi yârân (52a)]. Bunların yanı sıra metinde bazı beldelelerin sakinleriyle ilgili hükümler içeren kullanımlar da mevcuttur: Bebek [Bebekin bütün kibârı (72a)], Öküz Limanı [Zinhâr ana olmanız müdânî / Zirâ ki adı Öküz Limanı (66. beyit)].

Türdeş eserlerde çokça örneği görüldüğü üzere bu manzumede de bazı belde adlarına edebî sanatlar ile klasik Türk edebiyatı geleneğinin mecazlar/benzetmeler dünyası içerisinde yer verildiği dikkati çekmektedir. Bu çerçevede kimi mekân isimleri, gerçek ya da mecaz anlamlarını çağrıştıracak şekilde tevriyeli olarak kullanılmıştır: Kavak [serde Kavak yeli ol- (40a)], Öküz Limanı [Zinhâr ana olmanız müdânî / Zirâ ki adı Öküz Limanı (67. beyit)], Balta Limanı [İşin ayagina urdu Balta (67a)]. Yine bu minvalden olmak üzere bazı yer adları da kendileriyle ses ve anlam bakımından ilişkili olan kelimelerle birlikte kullanılmıştır: Tarabya-tel ehli (47a), Kandilli-kanzil (52a).

Mü'minzâde Hasib'in eseri, "Sâhil-nâme" adını taşımakla ve Boğaziçi'ndeki bazı beldelelerden bahsetmekle birlikte türün diğer örneklerinden farklı olarak tahkiyeli bir metin özelliği göstermektedir. Eser, türdeşlerinden farklı olarak Boğaziçi'ndeki beldeleleri tasvir etmekten çok bir Boğaz gezisine çıkan beş arkadaşın bu gezi sırasında başlarından geçenleri anlatma amacıyla kaleme alınmıştır. Dolayısıyla manzumenin tasvirî olmaktan çok tahkiyeye dayalı bir eser niteliğinde olduğu dikkati çekmektedir. Hikâyenin özeti şöyledir:

Hasib, metne amber renkli kaleminin o zamanda geçen yepyeni bir vakıayı yazsa şaşılmayacağını, çünkü baştan geçen bu vakıanın naklinin kişiye sersemlik vereceğini söylediği iki beyitle başlar. Aktaracağı kıssa devran hadiselerinin dibacesidir, işitenlere ibret verici nitelikte olup anlatılamayacağı için de hakkında soru sorulamaz vasıfta, şayet anlatılsa rüya denecek özelliktedir. Doğru haber veren şirin edalı, temiz sözlü bir kişi başından geçen olayı anlatmış ve anlattığı hadiseyi nazmetmesi için de Hasib'e ısrar etmiştir (9-10. beyitler).

Hasib'e göre aslı pek hades (felaket) olan bu olayı nazmetmek abestir. Fakat biçare adam, ağlayıp yersizce gülerek, gözleri yaşla dolu bir hâlde büyük yeminler ederek anlattıklarında kıl ucu kadar yalan veya zerre kadar şaka ya da gereksiz söz bulunmadığını söyler. Zira kendisinin de başına orada bunun gibi bir olay gelmiştir. Ardından bu kişi, ağlaya güle başından geçen hadiseyi anlatmaya başlar (11-17. beyitler).

Kendisini zevk ehli, yoksul ama hâlden memnun bir kişi olarak tanımlayan anlatıcı, bahar mevsiminin Göksu demi veya Hisar faslı olduğunu, cünun mevsiminde herkesin Boğaziçi'nde, Göksu'da Hisar'da eğlediğini, bu uğurlu yılda dostlarıyla felektan bir gün çalıp Boğaz'ın ve Çengelköyü kirazının safasını sürmek istediğini söyler. Kendisini safa ülkesinde mutlu, kesesi boş, cebi yokluk dirhemiyle dolu bir cihan şahı olarak tanıtan anlatıcı, para için âlemin şahına dalkavukluk

etmeyeceğini, bugün de yarın da hâlen de azıksız olduklarını belirtip Allah'ın işi kolay kılmasını diler (18-24. beyitler).

Anlatıcı, yanında Zilli Ali adlı ve Midilli lakaplı şer işe ve fesada koşan iki dostu olduğu hâlde ister istemez üçüfte kayıkla Göksu'ya seyre çıkarlar. Her ikisi de mahir rakkaslar olan bu kişilerin biri neyzen, diğeri hanendedir. Her saat başı işret eden bu sarhoşlar, anlatıcı her ne derse yaparlar. Ayrıca anlatıcının yanında küçüklüklerinden beri hizmet etmekte birbirinden daha iyi olan kulları bulunmaktadır. Bunların biri iyi yemek pişiren, diğeri bazen sille atan seçkin ve kusursuz iki oğlandır. Bahsi geçen bu kimseler Boğaziçi sahillerini ziyaret ederler. Anlatıcı, hele ucunda biraz da yokluk varsa dalkavukluğun ne baştan savulmaz bir bela, ne hazmolunmaz bir kaza olduğundan dem vurarak yolculuk esnasında yaşadıkları zorluklara göndermede bulunur (25-37. beyitler).

Boğaziçi'ne yönelen anlatıcı ve dostları yanaşacak bir kıyı bulamazlar. Zira eğlence zamanı olduğu için her söğüt gölgesi gönül açıcı bir eğlence mekânı olmuştur ve herkes bunları uzaklaştırmaya çok heveslidir. Anlatıcı, zorluklar karşısında “Başta kavak yeli olmasa böyle bir derde uğramazdık.” şeklinde pişmanlığını dile getirir. Hızlı bir bela olan bostancıbaşı, payını aldığı hâlde herkesin işret meclisi kurduğu Safalı Sahil'i ve/veya Safalı Sahil Meyhanesi'ni kâbus gibi basar. O an asla birine yük olmayalım diye söz verirler. Zevk denizi dalgalanınca herkes gönlünü yalıda ferahlatır. Hazırbasan kuşu gibi ricalin kapısından geçinmek isterlerse de beş kişi ağır geldiği için kimse onların sorularına karşılık vermez. Bu esnada kendileri gibi gam döşeğinde olmayan tel ehli (sazendeler, hanendeler) Tarabya'da raks etmektedir. Kadın erkek İncirli'de zevk ü safadadır. Bütün ileri gelen devlet adamları dışarı çıkmış sahilde eğlenmektedir. Herkes bir mekân beğenip rahatça o semte ulaşmıştır. Kimisi Sarıyer'e gitmiş, kimi Hisar'a yönelmiştir. Dostları ise Kandilli'de körkütük sarhoş vaziyettedirler. Onlar, o semte de gitmemişlerdir. Kimse evine misafir almadığı için açıkta kalan bu beş arkadaş, canlarını Kuzguncuk'a atarlar ve imdatlarına yaşlı bir şeyh/vaiz yetişir. Vaiz, zengin zannettiği için üzerlerinden geçinmek amacıyla onları çokça methettiği evinde misafir eder. Bir şeyler ikram etmek ister ama evde hiç yiyecek yoktur. Karısının evde olmadığını, bu nedenle yiyecek bulunmadığını söyler, eğer kendilerinde varsa ortaya getirmelerini ister. Ertesi gün yaşlı kadın eve gelince her türlü yemeğin kendilerine sunulacağını belirtir. Hâsılı onlarda da nevale bulunmadığı için aç kalırlar. Seher vakti yana yana birçok sahili dolaşıp bir özge hana canlarını atmışlar, bir gece orada kalınca dağları aşıp vaizin evine gelmişlerdir. Ne var ki vaiz de misafirlerden yiyecek ummakta ve onları nasihat ile teselli etmektedir. Anlatıcı bu noktada “Sakin ona benzemeyin, zira onun adı Öküz Limanı” diyerek bir yandan tevriyeli bir kullanımla vaizi tahkir ederken bir yandan da okuyuculara/dinleyicilere misafire ikramda bulunmayı öğütler. Vaiz, münasebetsiz sözler söylemeye başlayıp eğlencenin ayağına balta vurur. Ayyaş sandığı misafirleriyle hiç yakınlık kurmayan riyakâr ev sahibi, onlara kendisini sevmeyen büyükleri kötüler. Felek, zaten açıklıktan perişan olan misafirleri, ev sahibinin münasebetsiz sohbetiyle zar u hayran eder. Hepsi eğer Beşiktaş yakın olsa bir koşu

oraya gitmeyi isteyecek duruma gelmiştir. Öyle ki bu gönlü yaralıların hâlini görseler Bebek'in büyüklerinin (kibarının) kendilerini zorlayıp yarım ağızla da olsa bir iki gece onlara ikramda bulunacağını düşünürler (38-73. beyitler).

Anlatıcı burada seyahatten kazandığı tecrübeyi aktarır. Gönlün çektiği her sahile varılmayacağını, varılanlarda da bir geceden fazla kalınmayacağını belirtir. Zira sahillerin sahipleri misafirden hoşlansalar da ikinci gece onları kıymet vermeden tutarlar. Birilerini peşine takıp götürmek çekilir bir bela değildir ama tek başına da gidilmez. Zamanın sahil sahipleri yiyecek içecek ikram etseler de yatak yok derler. Gerçi geleni kolaylıkla kovmazlar, kimisi görünüşte karşılar, yarım ağızla bu gece kal der. Ama alçak, melun hizmetçiler bunu duyduğunda ne dini ne de İslam'ın şartı kalır. O an iltifatı bırakıp misafirin yanında homurdanmaya başlarlar. Geceleyin çarşafında bin bit bulunan, yorganı pirelerin ve tahta bitinin kanıyla kirlenmiş olan kirli bir yatak çıkar. Minderine şilte yayılırsa da çoğunda yastık bulunmaz. Yastık yerine yağlı kavuk ile kirli destar hazır olur ama bunlar da kirlidir. Sahilde misafir olanın kötü kokudan uyuması hayli zordur. İkinci gece de misafir olarak kalacak olursa ilk geceki safasında bir noksan olmayacaktır. Hizmetçiler artık efendisini kötölemeye sövüp saymaya başlar. Misafir bilmezlikten gelip kalmak istese başka birisine sövüp ona duyururlar. Pabuçlarını ya olduğu gibi bırakır veya sahibini yüceltme âdeti gereğince çevirir. Eğer efendisi evde yoksa misafir kalmasın diye yalan söyler. Misafirin ikinci gece de kalmasını isteyen yoktur, mahzur beyanı ise pek çoktur. Kalmasını isterse de amaçsız değildir, misafirini muhakkak marazsız bir işe sürer. Ya kibarlık/büyüklik faslı biktırır ya da misafiri sürekli bir işle uğraştırır. Elinde abuk sabuk bir yazı varsa onu yazdıracak birini bulmuş olur. Misafir zayıf bir özür beyan etse onu Ferhâd gibi kuvvetli kabul eder (74-96. beyitler).

Metnin Kuruluşu

Bursalı Mü'minzâde Ahmed Hasîb'in "Sâhil-nâme" başlıklı manzumesinin müellif hattı olan iki nüshası mevcuttur. Bunlardan Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki müsvedde nüshada üzeri çizilmemiş olan beyit sayısı 69'dur. Mısır Millî Kütüphanesindeki 96 beyitlik nüsha ise yaprak kopukluğu nedeniyle eksiktir. Eserin iki yazması karşılaştırıldığında metinde ortak beyitlerin mevcut olduğu, kimi beyitlerde kelime farklılıkları bulunduğu, kimi beyitlerin farklı sıralandığı ve nüshaların birinde bulunan bazı beyitlerin diğerinde yer almadığı görülmektedir. Hazırladığımız çeviri yazılı metinde, M kısaltmasıyla gösterilen Mısır nüshası esas alınmakla birlikte iki metin karşılaştırılmış, T kısaltmasıyla ifade edilen Topkapı nüshasında olup diğerinde olmayan beyitlerin çeviri yazısı aparatta verilmiştir. Ortak beyitlerin T nüshasındaki yerine de aparatta işaret edilmiş, varsa farklı kelimeler gösterilmiştir. Aparatta metindeki sırası işaret edilmeyen beyitler ise T nüshasında mevcut değildir. Bunların yanı sıra M nüshasındaki son reddade "tarh" kelimesidir. Topkapı nüshasında bu kelimeyle başlayan tek beyit mevcuttur. Beyitlerin farklı sırada olduğuna dayanarak "Tarh" kelimesiyle başlayan bu beyit metnin sonuna ilave edilmiş ve manzumenin hazırlanan metni 97 beyit

uzunluğuna ulaşmıştır. Çeviri yazılı metinde Türkçe ekler mümkün olduğu kadar günümüz telaffuzuna yaklaştırılarak okunmuştur.

Değerlendirme

Bursalı Hasib'in -eksik olması nedeniyle üzerinde ayrıntılı bir inceleme yapılamayan- *Sâhil-nâme'si*, içeriği ve kurgusuyla türün mevcut örneklerinden farklıdır. Yukarıda isimleri zikredilen sahilnamelerde sadece kısa mekân tasvirleri yapılırken Hasib'in *Sâhil-nâme'si* bir olay örgüsü etrafında şekillenmesi ve Boğaziçi sahillerinin anlatının bir parçası olarak yer alması yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Manzumenin öbür sahilnamelerle benzerliği beyitlerde sıralanan yer adları ile mekân tasvirlerindeki üslup özelliklerinden ibarettir. Metinde geçen belde adı sayısının başka sahilnamelere göre az olması ise nüshadaki varak eksikliğinden kaynaklanıyor görünmektedir.

Şirin edalı ve temiz sözlü bir kişinin, serencamının nazmedilmesi için Hasib'e olan ısrarı ve bunun için şiirin aracı kılınması, döneminde bu tür eserlerin işlevi konusunda fikir verici niteliktedir. Muhtemelen bu ısrar, şiir aracılığıyla herkesin olaydan haberdar olması ve böylelikle konuya dikkat çekilmesinin sağlaması amacı taşımaktadır. Dolayısıyla şiire böyle bir görev yüklemek o dönemde bu ve benzeri metinlerin, sonraki yüzyılların gazeteleri gibi haber verme işlevine sahip bir iletişim aracı olarak da kabul edildiğini göstermektedir. Bunların yanı sıra şairin, anlattıklarının gerçek olduğu konusundaki vurgusunun yoğunluğu ise manzumenin kaleme alındığı dönemde realist hikâyelerin popülaritesiyle açıklanabilecek bir özelliktir.

Metin

[M 152b]⁷

Sâhil-nâme-i Meşnevî Eşer-i Hâme-i Hasib-i Şeydâ⁸

[mef'ülü mef'ülün fe'ülün]

- 1 Yazsa n'ola kilik-i 'anberin-fâm
Bir vâkı'a-i nevîn-i eyyâm
- 2 Bir vâkı'a kim olup⁹ ser-encâm
Naql ile gelirdi başa¹⁰ sersâm

7 Manzume, 'T' kısaltmasıyla gösterilen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki mecmuanın 42b-43a sayfaları arasında yer almaktadır. Buradaki beyitlerin dizilişi Mısır (M) nüshasından çok farklı ve düzensiz olduğu için çeviri yazılı metinde bu nüshanın sayfa numaraları gösterilmemiştir.

8 *Sâhil-nâme-i Meşnevî Eşer-i Hâme-i Hasib-i Şeydâ: - T*

9 olup: ola T

10 gelirdi başa: verir şafâya T

- 3 Naql édecegim bu kışşa¹¹ el-ân
Dîbâce-i hâdişât-ı devran
- 4 Bir menkabe-i feraḥ-fezâdır
Güş édene ‘ibret-âzmâdır
- [M 153a]
- 5 Bir vâkı‘adır ki kâle gelmez
Taşrîḥ degil su’ale gelmez
- 6 Rü’yâ dër idim olunsa ta’bîr
Mümkin degil aşlı üzre taḫrîr
- 7 Bir bî-kese oldı çün ser-encâm
İfhâm éder olunsa îhâm
- 8¹² Ey bülbül-i dil geh ağla geh gül
Bî-ḥâr olamaz cihânda her gül
- 9¹³ Naql eyledi bir şahîḥü’l-aḫbâr
Şîrîn-edâ vü pâk-güftâr
- 10¹⁴ Olmağla bu ḥâl aña ser-encâm
Nazm ét dëyü kıldı¹⁵ baña ibrâm
- 11 Nazm étmesi gerçi kim ‘abeşdir
Ammâ işiñ aşlı pek ḥadeşdir
- 12 Bî-çâre ‘aceb bükâlar étدی
Geh ḥande-i nâ-be-câlar étدی
- 13 Hıfz éde Ḥudâ bu güne işden
Ḳullarını bu varıp gelişden
- 14 Eymân-ı ğılâz édip o pür-gü
Eşk ile dü çeşmi oldı memlû

---

11 bu kışşa: hikâye T

12 T’de 5. beyittir.

13 T’de 6. beyittir.

14 T’de 7. beyittir.

15 Nazm ét dëyü kıldı: Tanzîmine étدی T

- 15¹⁶ Yokdur ser-i mü sözün¹⁷ hilâfi
Hem zerre kadar müzâh u lâfi
- 16 Zîrâ ki baña da oldı vâkı'
Ol yerde anıñ gibi veķâyı'
- 17¹⁸ Geh girye éderdi gâh hânde
Düşmekle o dem bir özge bende
- 18¹⁹ Naql eyledi kim bahâr faşlı
Gökşu demi yâ **Hîşâr** faşlı
- 19 Sevdâ-yı cünün mevsiminde
Herkes **Boğaz** içre 'âleminde
- 20²⁰ Kaşd etmiş idim **Boğaz** şafâsın
Çengelköyiniñ kiraz şafâsın
- 21²¹ Aḥbâbım ile bu sâl-i firûz
Düzdîde édip sipihirden rûz
- 22 Bir kîse-tehî şeh-i cihânım
İklîm-i şafâda kâm-rânım
- 23 Hemyân direm-i 'ademle memlû
Étmem şeh-i 'âleme tek-â-pû
- 24 Bugün de birüh²² (?) yarın da ḥâlâ
Âsân éde kârı Haḫ te'âlâ
- 25 Bu devlet ile kılıp temâşâ
Vèr eliñi **Gökşu** dèyü ḥâlâ
- 26²³ Üç çifte kayıkla çâr u nâ-çâr
Dert üstine zevķ olup nümüdâr

---

16 T'de 8. beyittir.

17 sözün: bunuñ T

18 T'de 9. beyittir.

19 T'de 10. beyittir.

20 T'de 11. beyittir.

21 T'de 12. beyittir.

22 Kelime M nüshasında şeklinde harekelenerek yazılmıştır.

23 T'de 13. beyittir.

- 27²⁴ Var idi yanımda iki yārān
Şerr işe peyik fesāda pūyān
- [M 153b]
- 28 İsmi biriniñ ‘Aliyy-i Zilli
Birine laķab idi Midilli
- 29²⁵ Ney-zen birisi biri muğannī
Geh nenni çalardı geh terennī
- 30 Raķķāş idi ikisi de gāyet
Sā‘at başına ēderdi ‘işret
- 31 Her ne dēr isem ol iki ser-mest
Olmuşlar idi her emre ser-best
- 32 Var idi yanımda iki oğlan
Mümtāz u müselleme idi el-ān
- 33 Memlūküm idi şabāvetinden
Hidmetle biribirinden aḥsen
- 34²⁶ Biri pişirirdi pāk manca
Birisi atardı geh²⁷ ṭabanca
- 35 Bēş zāt-ı şerīf ēdip refākat
Sāḥilleri eyledik ziyāret
- 36 Yā Rab ne belā bu dalķavukluk
Ucında ola biraz da yokluk
- 37 Başdan şavılır belā degilmiş
Hażm olunacak ķazā degilmiş
- 38²⁸ Vērdik **Boğaziçine** aķındı
Herkes bizi faşla tel²⁹ ṭaķındı

---

24 T’de 14. beyittir.

25 T’de 15. beyittir.

26 T’de 16. beyittir.

27 Birisi atardı geh: Biri geh atardı boş T

28 T’de 17. beyittir.

29 Herkes bizi faşla tel: Şeyṭān bu işe çelenk T

- 39³⁰ Çünkim o zemân dem-i şafâdır
Her sâye-i bîd dil-güşâdır
- 40 Olmasa **Ƙavak** yêli bu serde
Uğramaz idik bu gûne derde
- 41 Mey-ğâne idi Şafalı Sâhil
Bostâncıbaşı belâ-yı ‘âcil
- 42 Ƙışt alsa da eylemez ‘adâlet
Ƙâbûs gibi başâr o sâ‘at
- 43³¹ ‘Ahd êtmiş idik o demde zînhâr
Bâr olmayalım birine her bâr
- 44³² Deryâ-yı şafâ êdip temevvüc
Herkes yalıda êder teferrüc
- 45 Bizler de hâzırbaşan mişâli
Me’kel êdinip der-i ricâli
- 46 Bêş kimse ağır gelip ricâle
Vêrmezdi cevâb o dem su’âle
- 47³³ Tel ehli **Ʀarabya** içre rakşân
İncîrlide hep zenân u merdân
- 48³⁴ Zevğ eylemede şafâda demde
Biz gibi degil firâş-ı gâmda³⁵
- 49³⁶ Çıkmışdı bütün³⁷ ricâl-i devlet
Sâhilde êderdi ‘îş ü ‘işret³⁸
- 50³⁹ Herkes begenip birer mekânı
Varırdı o semte râygânî

---

30 T’de 18. beyittir.

31 T’de 19. beyittir.

32 T’de 20. beyittir.

33 T’de 21. beyittir.

34 T’de 22. beyittir.

35 Biz gibi degil firâş-ı gâmda: ‘îş üzre olup degil elemde T

36 T’de 25. beyittir.

37 bütün: o dem T

38 êderdi ‘îş ü ‘işret: olup Ƙarîn-i râhat T

39 T’de 26. beyittir.

- [M 154a]
- 51⁴⁰ Gitmişdi kimisi **Şarıyara**
‘Azm étmiş idi kimi **Hîşāra**
- 52⁴¹ **Ķandillide** kıanzil idi yārān
Biz olamadık o semte pūyān
- 53 Açıkda kalıp bu ħams yārān
Almadı bizi evine miħmān
- 54 **ĶuzkıncuĶa** cān atıp bu bēş kes
Bir şeyĶ olup o şeb meded-res
- 55 Zann étđi Ķanī bizi o vā’iz
Bizden direme olup melāħiz
- 56 Ètdi bizi dārına müsāfir
MedĶ eyleyerek evini vāfir
- 57 İkrāma egerçi kıldı Ķ’āhiş
AncaĶ yēycek Ķidāsı mā-fiş
- 58 Dēdi Ķaremim Ķēdip yabāna
YoĶ sizlere bunda āb u dāne
- 59 Sizde bulunursa ger nevāle
Ķmāde ēdiñ şu peştemāle
- 60 Yarın Ķelicek ‘acūz-ı fertūt
Tevķir olunur bu yērde her kıūt
- 61 Ve’l-Ķāşıl o şeb kıalıp Ķürisne
Vērmedi bize ‘aziz nesne
- 62 VaĶt-i seĶer idi yana yana
Cān atmışıldıĶ bir özge Ķāna
- 63⁴² Bir niçe sevāhili dolaşdıĶ⁴³
Bir Ķeçe kıalınca daĶlar⁴⁴ aşdıĶ

40 T’de 23. beyittir.

41 T’de 24. beyittir.

42 T’de 50. beyittir.

43 dolaşdıĶ: tolaşdıĶ M

44 daĶlar: taĶlar M

- 64 Vâ'iz evine olan müsâfir
Aç kılmağ ile dönerdi fir fir
- 65 Ol senden umar ğıdâyı zîrâ
Eyler saña nuş ile tesellâ
- 66⁴⁵ Zinhâr aña olmañız müdânî
Zîrâ ki adı **Öküz Limanı**⁴⁶
- 67⁴⁷ 'İşin ayağına urdı **Balça**
Başladı gidi kelâm-ı halça⁴⁸
- 68 'Ayyâş şanıp bizi o sâlûs
Olmadı bizimle hiç me'nûs
- 69 Zemm etti bize o şeb kibârı
Sevmezler imiş o yâdigârı
- 70 Açlık bizi eyledi perîşân
Devrân bizi kıldı zâr u hayrân
- 71⁴⁹ Olmasa eger ırak **Beşiktaş**
Elbet şalınırdık aña bir baş
- 72⁵⁰ Hâlâ⁵¹ **Bebekiñ** bütün kibârı
Görseydi eger bu dil-figârı
- 73⁵² Bir iki gece ederdi ikrâm
Yarım ağız ise dağı ibrâm

45 T'de 27. beyittir.

46 Beyit T'de "Zâhid dâr ise bizim de xanı / Yétmez mi aña Öküz Limanı" şeklindedir.

47 T'de 28. beyittir.

48 T'de 29-34. beyitler şöyledir: Bâlâ yer ise eger merâmı / Yûşa' Depesin verîñ müdâmî // Bâğa varamaz o Şeyh Tâğî / Bilmez mi ola bu dem yaşağı // Ol riş-i sepîd o şevb-i fâhîr / Êtmîşdi anı çü Nesr-i Tâ'ir // Tütmam anı üçe kuş degildir / Toy şanma anı ki boş degildir // İnsân derünü pür-ñiyeldir / Zâhir görünür deli çepeldir // Başına kavağ yeliyle hâlâ / Aqbaba gibi uçarsa ber-câ

49 T'de 41. beyittir.

50 T'de 42. beyittir.

51 T'de bunun yerine önce "Gerçi" yazılmış, sonra üstü çizilerek "Hâlâ" eklenmiştir.

52 T'de 43. beyittir. T'de 44-49. sırada şu beyitler yazılıdır: Kuzguncuk olup o gün kibâra / Gelmişdi hayâ bu ğam-güsâra // Kimi harem mülâzım oldu / İstanbula kimi 'âzîm oldu // Alsam elimi eger yüzüme / Ellisini râm edip sözüme // Belki bu fakîre edip iqbâl / Mâni' yoğ ise dârse bu şeb kâl // Bir 'özr-i za'îf etsem îrâd / 'Add eyler idi kavîyy-i müzdâd // Tarh eylesem ol gece tekellûf / Eyler mi ola o dem te'essûf

- [154b]
- 74⁵³ Her sâhil-i dil-keşe varılmaz
Bir geçeden artık oturulmaz
- 75⁵⁴ Hazz étse de şâhib-i sevâhil⁵⁵
İkinci şebi⁵⁶ olur müsâhil
- 76 İtbâ' belâsı hiç çekilmez
Müstakîl iseñ dağı gédilmez
- 77⁵⁷ İkrâmiñi étse de⁵⁸ sipâriş
Belki déyeler yatađ mâ-fiş
- 78 Aşhâb-ı sevâhil-i zemâne
Kovmaz seni gerçi râygâne
- 79 Zâhirde kimisi eyler iqbâl
Yarım ağız ile dër bu şeb kıal
- 80 Gûş eylediginde anı huddâm
Ne dîni kıalır ne şart-ı İslâm
- 81 Yanıñda homurdanır o mel'ün
Eylerdi nevâziş[i] o dem dün
- 82 Bir kirli yatağ çıkar şebinde
Biñ bit bulunurdu çâr-şebinde
- 83 Yorganını eylemiş berâğîş
Tahta biti kıanı ile telvis
- 84 Yüz yaşdığı olmaz ekşerinde
Şilte yayılırsa minderinde
- 85 Yağlı kıavık ile kirli destâr
Âmâde olur velik murdâr

---

53 T'de 35. beyittir.

54 T'de 36. beyittir.

55 étse de şâhib-i sevâhil: eylese dağı ehl-i sâhil T

56 şebi: gece T

57 T'de 37. beyittir.

58 İkrâmiñi étse de: İtbâ'ına eyleyip T

- 86 Bed rā'ihasıyla zayf-ı sâhil
Der-ḥ'âb olursa ḥaylî müşkil
- 87 İkinci gece kalırsa mihmân
Bilmem o şafâ olur mı noḡşân
- 88 Başlardı şütüma ğayri ḥuddâm
Mevlâsını zemm ile o bed-nâm
- 89⁵⁹ Kalkmaḡ dileseñ⁶⁰ teġâfûlâne
İsmâ' edeler söġüp fûlâna
- 90⁶¹ Pâ-püşını belki ede tesmîr
Yâḥud çevirir be-resm-i tevķîr
- 91 Evde yoġ ise eger efendi
Kalmaya dëyip ederdî fendi
- 92⁶² İkinci şebi recâ eder yoḡ⁶³
Maḥzür beyânı ise pek çoḡ⁶⁴
- 93 Hem ḡal dëmesi degil ġarazsız
Elbet bir işe sürer marazsız
- 94⁶⁵ Yâ faşl-ı kibârî eyler ibrâm
Yâ bir işi saña eyler iḡdâm⁶⁶

59 T'de 38. beyittir.

60 dileseñ: dilese T

61 T'de 39. beyittir. T'de 40. sırada şu beyit yazılıdır: Gelmez bu gece dëyip efendi / Nüş eyleye câm-ı zehr-ḡandı

62 T'de 51. beyittir.

63 yoḡ: çoḡ T

64 Maḥzür beyânı ise pek çoḡ: Luḡfı degil a şafâsı hiç yoḡ T

65 T'de 52. beyittir. 53-69. beyitler şöyledir: İki öġün aḡ'ime verâsı / Şormaz kaçadır kayıḡ kirâsı // Ḳalsaḡ mı 'aceb dënîlse farzâ / Teşvîḡ eder zehâba ġüyâ // Âyâ niçedir hevâ-yı deryâ / Eyyâmı mıdır rükûbuñ âyâ // İnbad mı ola bu bād-ı şarķî / Âyâ çekilir mi bîm-i ġarķî // Yıldızla ḡarayel ise ol bād / Poyraz dëyip vëririrdi bir ad // Olsa ne ḡadar muḡâlîf ol riḡ / Meltemle ider revâhı tervîḡ // Def' êtmek için o zât-ı ekrem / Miḡmâna eder o sâhili zem // Geh taḡta bitin eder bahâne / Bîçäre pire çıkar miyâna // Ḳorḡmazken ezâ-yı engerekden / Ol dem ḡaşınır faḡîr sinekden // Dêrdi bu konuḡ yësin tatarcîḡ / Âşârı elindeki ḡabarcîḡ // [T 43a] Geh âb u hevâsın eyleyü zem / Geh bîm-i luşûş ile vërir ġam // Bu 'özr ile ger ḡalırsa miḡmân / Tenbîḡ eder o zât-ı zî-şân // Te'ḡîr olunur ta'am-ı 'adî / Ne tuzı ḡalır ne ḡod dadı // Tâ keflemeince baḡn-ı miḡmân / Ne çorba ḡıḡardı ne dilim nân // Devr eyleyerek o ġün sevâḡil / Geldi dile bir Şafâlî Sâḡîl // Bir sâḡîl-i ġamm-zâdî-'âlem / Hebbâb-ı ḡarab ile müsellem // Bir cânibi çünki Baḡr-i Aḡḡar / Bir cânibi deşt ü kûḡ yek-ser

66 işi saña eyler iḡdâm: işe sürmek ister encâm T.

- 95 Yazı var ise eliñde farṭa
Bir yazdıracađ bulurđi ḥālā
- 96 Bir ‘özü-i za‘if êtseñ irād
‘Add eyler idi ḳavī çü Ferhād
- 97⁶⁷ Tarḥ eylesem ol gece tekellüf
Eyler mi ola o dem te’essüf

---

67 T nüshasında 49. sırada yer alan bu beyti reddadeyi göz önüne alarak metnin sonuna ekledik.

Kaynaklar

- Baysun, M.C. (1950). Boğaziçi iskelelerine dair bir kaside: İzzet Efendi'nin sahilnamesi. *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, (103), 3-7.
- Demirkazık, H.İ. (2022). Sâhil-nâme (Fennî). *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahil-name-fenni> [Erişim tarihi: 25.08.2023]
- Kaplan, Y. (2015). Klasik Türk edebiyatında sahil-nâmeler ve Derviş Hilmî Dede'nin Sahil-nâmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(2), 148-159. <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.306> [Erişim tarihi: 15.08.2023]
- Kaplan, Y. (2021). Sâhil-nâme (Hilmî). *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahil-name-hilmi> [Erişim tarihi: 20.08.2023]
- Kaplan, Y. (2022). Sâhil-nâme (İzzet). *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahil-name-izzet> [Erişim tarihi: 10.08.2023]
- Öztoprak, N. (2004). Fennî ve İzzet Efendi'nin sahilnamelerinde Üsküdar. *Üsküdar Sempozyumu I Bildiriler (23-25 Mayıs 2003)*. Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları. 11-27.
- Öztoprak, N. (2004). Fennî ve İzzet Efendi'nin sahilnameleri ve bu sahilnamelerde Üsküdar. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, (11), 111-148.
- Tansel, F. A. (1976). Divan şairlerimizden Fennî'nin Boğaziçi kıyılarını canladırın mesnevisi: Sâhilname. *Belleten*, 40(158), 331-346.